

SAOPŠTENJE

FIRST RELEASE

Molimo korisnike da prilikom upotrebe podataka obavezno navedu izvor
Users are kindly requested to mention the data source

GODINA/ YEAR I

SARAJEVO, 25.10.2016.

BROJ/ NUMBER 1

EKONOMSKI RAČUNI OKOLIŠA

ENVIRONMENTAL ECONOMIC ACCOUNTS

DOMAĆA POTROŠNJA MATERIJALA, 2009-2014

Domestic material consumption DMC, 2009-2014

Domaća potrošnja materijala (DPM) u Bosni i Hercegovini bilježi blagi porast u periodu od 2009 do 2014. godine. Porast je uzrokovan povećanom eksploatacijom domaćih materijalnih resursa (povećanje domaćeg vađenja nemetalnih minerala za građevinsko i industrijsko korištenje), kao i blagim povećanjem udjela uvezenih materijala u ukupnu potrošnju (povećanje uvoza fosilnih goriva).

Trend pokazatelja DPM za Bosnu i Hercegovinu se ne poklapa sa općim kretanjima na nivou EU gdje je zabilježen značajan pad domaće potrošnje materijala, a čemu je najviše doprinijelo smanjenje u potrošnji minerala za građevinsku i industrijsku upotrebu.

Domaće vađenje materijala (DVM) u 2014. godini je iznosilo 30,0 miliona tona, i bilježi neznatan pad od 2% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano prema kategorijama materijalnih resursa, najveće učešće u domaćem vađenju materijala imala su fosilna goriva (38,1%) i nemetali (36,1%), slijedi biomasa (16%) i rude metala (9,2%).

Uvoz robe bilježi pad od 3,2%, što se poklapa sa trendom smanjenja domaće eksploatacije materijala.

Najveće učešće je zabilježeno za fosilna goriva (56,6%), slijedi biomasa (8,7%), rude metala (8,4%), nemetali (4,9%) i ostalo (1,4 %).

Izvoz robe bilježi rast od 2,4% u odnosu na prethodnu godinu. Biomasa je imala najveće učešće u ukupnom izvozu (36,9%), a znatno je učešće izvoza ruda metala (30,1%) i fosilnih goriva (29,9 %).

Domestic material consumption (DMC) in Bosnia and Herzegovina recorded a slight increase in the period from 2009 to 2014. It was caused by increasing exploitation of local material resources (increasing domestic extraction of non-metallic minerals for construction and industrial use), as well as a slight increase imported materials in total consumption (imports of fossil fuels).

Trend of DMC indicators for Bosnia and Herzegovina is not the same with the general developments at the EU level, where there was a significant decline in domestic material consumption, but mostly contributed by the reduction in the consumption of minerals for construction and industrial use.

Domestic extraction of materials (DME) in 2014 amounted to 30.0 million tons, with a slight decrease of 2% compared to the previous year. Broken down by category of material resources, the largest share in the domestic extraction of material are fossil fuels (38.1%) and non-metals (36.1%), followed by biomass (16%) and metal ores (9.2%).

Imports of goods decreased by 3.2%, which coincides with the trend of reduction of domestic exploitation material. The largest share was recorded for fossil fuels (56.6%), followed by biomass (8.7%), metal ores (8.4%), non-metals (4.9%) and other (1.4%).

Exports of goods increased by 2.4% compared to the previous year. Biomass had the largest share in total exports (36.9%), but significantly the share of exports of metal ores (30.1%) and fossil fuels (29.9%).

Tabela 1. Domaće vadenje materijala za glavne kategorije materijala (tona), BiH, 2009-2014*Table 1: Domestic material extraction for the major categories of materials (tons), B&H, 2009-2014*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Biomasa i proizvodi biomase <i>Biomass and biomass products</i>	5 022 452	4 740 646	4 870 426	4 271 606	5 156 038	4 777 513
Rude metala <i>Metal ores</i>	3 293 291	2 260 863	2 617 837	2 896 589	2 803 759	2 754 734
Nemetali <i>Non-metallic minerals</i>	4 835 007	8 256 286	9 623 856	8 662 633	10 916 620	10 849 981
Fosilna goriva <i>Fossil fuels</i>	11 468 906	10 985 152	12 738 225	12 311 623	11 764 827	11 651 362
UKUPNO <i>TOTAL</i>	24 619 656	26 242 947	29 850 344	28 142 451	30 641 244	30 033 590

Tabela 2. Uvoz materijala za glavne kategorije materijala (tona), BiH, 2009-2014*Table 2. Import for the major categories of materials (tons), B&H; 2009-2014*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Biomasa i proizvodi biomase <i>Biomass and biomass products</i>	914 166	1 052 018	1 008 317	326 854	511 936	594 636
Rude metala <i>Metal ores</i>	202 942	247 899	250 444	211 308	212 244	174 193
Nemetali <i>Non-metallic minerals</i>	87 752	117 174	49 794	116 022	112 100	101 149
Fosilna goriva <i>Fossil fuels</i>	243 702	299 527	642 750	284 237	1 237 268	1 171 687
Otpad <i>Waste</i>	15	11	6	8	16	16
Ostali proizvodi <i>Other products</i>	82.265	63.550	37.711	17.176	64.021	28.208
UKUPNO <i>TOTAL</i>	1 530 842	1 780 179	1 989 022	955 605	2 137 585	2 069 889

Tabela 3. Izvoz materijala za glavne kategorije materijala (tona), BiH, 2009-2014 Table 3. *Export* for the major categories of materials (tons), B&H, 2009-2014

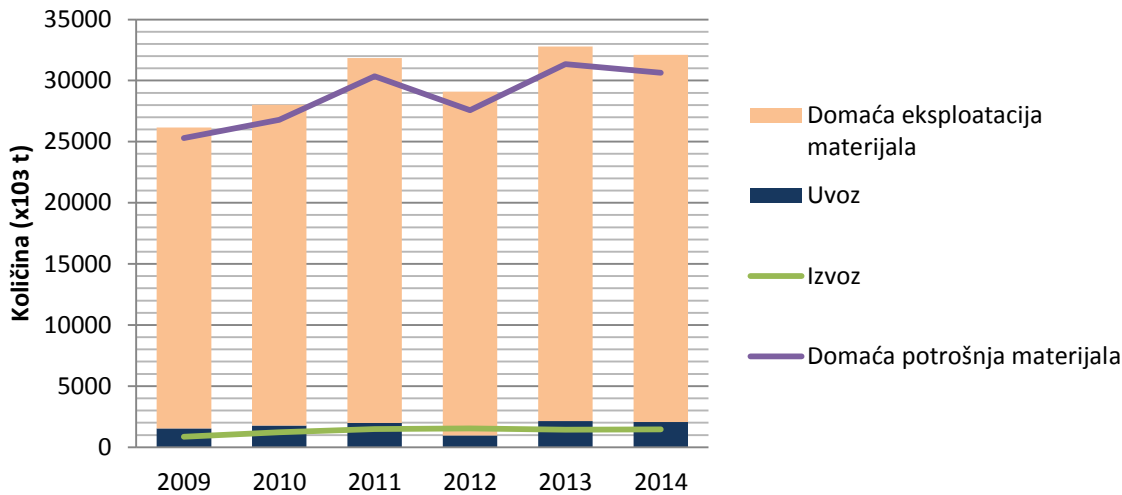
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Biomasa i proizvodi biomase <i>Biomass and biomass products</i>	451 138	588 348	564 221	523 068	570 770	541 855
Rude metala <i>Metal ores</i>	153 793	243 755	292 704	370 551	363 062	442 514
Nemetali <i>Non-metallic minerals</i>	12 234	27 978	58 364	44 619	36 663	31 039
Fosilna goriva <i>Fossil fuels</i>	176 530	362 327	499 143	519 080	381 477	439 945
Otpad <i>Waste</i>	123	196	134	203	213	422
Ostali proizvodi <i>Other products</i>	52 725	10 334	80 776	78 011	81 932	13 371
UKUPNO <i>TOTAL</i>	846 543	1 232 938	1 495 342	1 535 532	1 434 117	1 469 146

Tabela 4. Pokazatelji potrošnje domaćih materijala, BiH, 2009-2014 Table 4. *Domestic Material Consumption indicators (DMC), BiH, 2009-2014*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Domaće vađenje materijala- DVM <i>Domestic material extraction DME</i>	24 619 656	26 242 947	29 850 344	28 142 451	30 641 244	30 033 590
Uvoz <i>Import</i>	1 530 842	1 780 179	1 989 022	955 605	2 137 585	2 069 889
Izvoz <i>Export</i>	846 543	1 232 930	1 495 342	1 535 532	1 434 117	1 469 146
Neposredni unos materijala <i>Direct input materials</i>	26 150 498	28 023 126	31 839 366	29 098 056	32 778 829	32 103 479
Fizički trgovinski bilans <i>Physical trade balance</i>	684 299	547 249	493 680	-579 927	703 468	600 743
DOMAĆA POTROŠNJA MATERIJALA, DPM <i>Domestic Material Consumption, DMC</i>	25 303 955	26 790 196	30 344 024	27 562 524	31 344 712	30 634 333

Slika 1. Uvoz, izvoz, domaća eksploatacija i potrošnja materijala

Graph 1: Import, export, domestic material extraction, material consumption

METODOLOGIJA

Za određivanje Domaće potrošnje materijala - DPM primjenjuje se metodologija za Ekonomske račune materijalnih tokova (Economy-wide material flow accounts EW-MFA), u skladu sa Regulativom (EU) br. 691/2011 Europskog parlamenta i Vijeća o europskim ekonomskim računima okoliša, posebno Annex III Regulative - Modul za EW MFA.

Domaća potrošnja materijala - DPM je ukupna količina materijalnih resursa iskorištenih u nacionalnoj ekonomiji. DPM mjeri godišnju količinu izvađenih i akumuliranih sirovina koje su upotrebljene u nacionalnoj ekonomiji, uvećanu za razliku fizičkog uvoza i fizičkog izvoza robe. Obzirom da će akumulirani materijali (zalihe) jednom biti pretvoreni u emisije i otpad, vrijednost DMC također ukazuje i na potencijalna opterećenja na okoliš u procesu eksploatacije ili prerade sirovina.

Ekonomske račune protoka materijala bilježe protoke prirodnih inputa (domaće vađenje materijala) i proizvoda (uvoz, izvoz), s pomoću detaljne podjele za određene kategorije materijala. Metodologija ekonomskih računa materijalnih tokova uključuje kompilaciju ukupnih materijalnih inputa u nacionalnu ekonomiju, promjenu materijalnih zaliha u ekonomiji i output materijala za druge ekonomije ili za okoliš. EW-MFA pokriva sve čvrste, gasovite i tečne materijale, osim vode i zraka. Voda koja se nalazi u proizvodima je uključena. EW-MFA uključuje sljedeće kategorije materijala:

- Biomasa i proizvodi od biomase;
- Metalne rude i koncentрати, sirove i obrađene;
- Nemetalni minerali, sirovi i obrađeni;
- Naftni resursi, sirovi i obrađeni;
- Drugi proizvodi
- Izvezeni otpad za finalni tretman i odlaganje

Tri su glavne komponente Domaće potrošnje materijala (DPM):

- domaće vađenje sirovina
- ukupni uvoz;
- ukupni izvoz.

DPM se dobiva sabiranjem godišnje količine domaće eksploatacije materijala i uvoza materijala, ali bez materijala koji su izvezeni (uključujući i materijale koji su ugrađeni u proizvode koji se izvoze).

$$DPM = DVM + uvoz - izvoz$$

METHODOLOGY

Domestic material consumption - DMC applies the methodology Economy-wide material flow accounts EW-MFA, in accordance with Regulation (EU) no. 691/2011 of the European Parliament and the Council on European environmental economic accounts, particularly Annex III Regulation - Module for EW-MFA.

Domestic material consumption is the total amount of material resources utilized in the national economy. DMC measure annual volume extracted and accumulated raw materials that are used in the national economy, plus the difference of physical import and export of physical goods. Considering that the accumulated materials (stocks) once be converted into emissions and waste, the value of DMC also points to the potential burden on the environment in the process of exploitation and processing of raw materials.

Economic material flow accounts record flows of natural inputs (domestic extraction of materials) and products (imports and exports), by means of detailed division for certain categories of material. The methodology of economic accounts of material flows includes a compilation of the total material inputs into national economies, changing the material reserves in the economy and output material for other economies or to the environment.

EW-MFA covers all solid, gaseous and liquid materials, except water and air. Water that is in the products is included. EW-MFA includes the following categories of materials:

- o Biomass and produced from biomass;*
- o Metal ores and concentrates, raw and processed;*
- o The non-metallic minerals, raw and processed;*
- o Petroleum resources, raw and processed;*
- o Other products*
- o Exported waste for final treatment and disposal*

There are three main components of domestic material consumption:

- o the domestic extraction of raw materials*
- o the total imports;*
- o the total exports.*

DMC is derived by adding the annual amount of extraction of domestic raw materials and import materials (constituting domestic input materials, ie. the use of materials in the economy), of which detract export materials.

DMC = DME + import - export

Izdaje i štampa Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, 71000 Sarajevo, Zelenih beretki 26

Published and printed by the Agency for Statistics of the Bosnia and Herzegovina, 71000 Sarajevo, Zelenih beretki 26

Telefon/Phone: +387 (33) 911 911 · Telefaks/Telefax: +387 (33) 220 622

Elektronska pošta/E-mail : bhas@bhas.ba · Internetska stranica/Web site: <http://www.bhas.ba>

Odgovara: mr. sc. Velimir Jukić, Direktor
Person responsible: MSc. Velimir Jukić, Director

**Saopštenje pripremili: mr. sc. Ševala Korajčević
Tamara Šupić**
*Prepared by: MSc. Ševala Korajčević
Tamara Šupić*

Štampa: 30 primjeraka
30 copies printed

Podaci iz ovog saopštenja objavljuju se i na internetu
First Release data are also published on the Internet
